

канд. екон. наук Полторак А. С.

Миколаївський національний аграрний університет, Україна

Індикатори стану фіскальної децентралізації

З другої половини ХХ ст. децентралізація фактично стала світовим трендом, важливою складовою демократизації і одним з дієвих інструментів економічного зростання.

Дослідженню проблеми формування переліку індикаторів стану фіскальної децентралізації приділяли увагу у своїх дослідженнях О. С. Власюк, В. П. Горбулін, Л. Г. Шемаєва, Н. В. Корень, Ю. В. Касперович, Л. П. Лондар, О. М. Ляшенко, Є. Ю. Кузькін та інші автори, однак, на нашу думку, в умовах досягнутих позитивних результатів у реалізації комплексної реформи децентралізації та подальшому підвищенні інституційної спроможності місцевого самоврядування виокремлена проблема залишається актуальною.

Показники у сфері фіскальної децентралізації з 1995 р. збираються та аналізуються ОЕСР, їх комплексна оцінка та діагностика здійснюється на рівні МВФ, ЄС та Світового банку [1].

Одним з важливих індикаторів стану фіскальної децентралізації вважаємо показник податкової автономії, розроблений ОЕСР, що визначає питому вагу податків, над якою місцеве керівництво має повноваження. Перші комплекси показників податкової автономії опубліковані ще у 1995 р., а потім постійно оновлювались [2]. Складається показник з п'яти категорій, проранжованих в порядку зменшення податкової влади. Так, категорія «а» трактується як повна влада у сфері податкових баз і ставок, категорія «b» – влада над ставками податків, «с» – влада над базою податків, «d» – влада над процесами розподілу податкових надходжень, «e» – відсутність влади, «f» – нерозподілені податки.

Найпростішими індикатором рівня фінансової децентралізації є питома вага доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті країні, а також рівень

дотаційності місцевих бюджетів, що визначається на основі аналізу частки трансфертів у дохідній частині бюджетів місцевого рівня.

Значним успіхом фіскальної децентралізації серед унітарних країн характеризуються такі європейські країни, як Польща, Словаччина, Чехія, Румунія, Угорщина, Словенія.

Експертами Світового банку також комплексно оцінюється рівень фіскальної децентралізації за допомогою наступних індикаторів: коефіцієнт витрат; коефіцієнт автономії доходів; коефіцієнт децентралізації доходів; коефіцієнт залежності від трансфертів [4].

Результати проведеного МВФ аналізу близько 80 країн за 20 років у сфері фіскальної децентралізації свідчить, що в більшості країнах збір доходів все ж таки є відносно централізованим, однак, видатки бюджету переважно концентруються на більш низьких рівнях влади. Крім того, доцільно зробити висновок, що рівень фіскальної децентралізації залежить від діючих конституційних механізмів, ступеню економічного розвитку країни та її географічного розташування.

Таким чином, дослідивши індикатори оцінки рівня фіскальної децентралізації, зроблено наступні висновки:

1. Проаналізовано, що показники у сфері фіскальної децентралізації з 1995 р. збираються та аналізуються ОЕСР, їх комплексна оцінка та діагностика здійснюється на рівні МВФ, ЄС та Світового банку. З'ясовано, що за результатами аналізу взаємозв'язку між темпами економічного зростання і рівнем фіскальної децентралізації доведено існування негативного зв'язку між двома фінансовими показниками з трьох (податки, видатки та трансферти), однак, довгострокові наслідки залежать від особливостей децентралізації, впровадженої в певній країні.

2. Виділено найважливіші індикатори стану фіскальної децентралізації, серед яких: показник податкової автономії, розроблений ОЕСР; питома вага доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті країні, рівень дотаційності

місцевих бюджетів; коефіцієнти витрат, автономії доходів, децентралізації доходів, залежності від трансфертів.

Література:

1. Dziobek C. Measuring Fiscal Decentralization : Exploring the IMF's Databases / C. Dziobek, C. Mangas, P. Kufa [Online], available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp11126.pdf>
2. Tax autonomy indicators : table 1: 1995 / 2002 / 2005 /2008 and 2011 [Online], available at: <https://goo.gl/cmYF2S>
3. Полторак А. С. Трансформація системи оподаткування майна в умовах фіскальної децентралізації в Україні / А. С. Полторак, М. Й. Головка // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – №9 (195). – С. 79-91.
4. Пріоритети реформування та напрями перспективного розвитку міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації в Україні : аналіт. доп. / За ред. О. С. Власюка. – К. : НІСД, 2015. – 92 с.